

A photograph of a person swimming in a pool, viewed from above. The person is wearing a black swim cap and has their arms extended. The water is blue with some ripples. A teal rectangular box is overlaid on the bottom right of the image, containing the title and subtitle text.

Kansen voor verbreding gebruik sportaccommodaties Opmeer

Uitkomsten van een verkenning

Lotte Hogeboom & Emma Poelman

Contactgegevens

Februari, 2024.

Lotte Hogeboom

lhogeboom@dsp-groep.nl

Emma Poelman

epoelman@dsp-groep.nl

Met medewerking van: Maud Pluijm en Daan Bos

Inhoud

1	Inleiding	4
1.1	Onderzoeksaanpak	4
2	Bevindingen	6
2.1	Algemeen beeld	6
2.2	Ontwikkelingen die van invloed zijn	9
2.3	Belemmerde factoren	9
3	Landelijke ontwikkelingen/ reflectie	11
4	Conclusie en advies	14
Bijlagen		
	Bijlage Respondentenlijst	17

1

Inleiding

In Opmeer is veel te doen. Er zijn veel sportverenigingen en voorzieningen waar jong en oud terecht kan voor uiteenlopende sporten en activiteiten op diverse niveaus. Van wedstrijdsport tot een ontspannend potje badminton, volksdansen of kaarten. Er is een mooi buitenzwembad waar je baantjes kunt trekken en er zijn sportcentra waar je kunt sporten en waar bijvoorbeeld ook fysiotherapie wordt gegeven.

De voorzieningen hebben in zichzelf een belangrijke maatschappelijke waarde doordat sport en bewegen bijdragen aan een gezonde leefstijl en een belangrijke sociale functie hebben. Daarnaast is het goed denkbaar dat sportaccommodaties méér kunnen betekenen voor de maatschappij. De gemeente Opmeer wil daarom in kaart brengen welke mogelijkheden er in Opmeer zijn om het gebruik van sportaccommodaties en bijbehorende gebouwen te verbreden. DSP-groep heeft in opdracht van de gemeente verkend welke mogelijkheden er zijn volgens betrokkenen. De uitkomsten zijn samengevat in voorliggend rapport.

1.1

Onderzoeksaanpak

De uitvoering van dit onderzoek vond plaats in het najaar van 2023. In het onderzoek is gesproken met enerzijds vertegenwoordigers van sportverenigingen; om zicht te krijgen op de mogelijkheden aan de aanbodkant, anderzijds met partijen aan de vraagkant; die mogelijk gebruik willen maken van sportaccommodaties. Aanvankelijk was bedacht om verschillende focusgroepen te houden, zodat respondenten direct op elkaar konden reageren. Gezien de beperkte beschikbaarheid van respondenten – veelal vrijwilligers - bleek dit niet haalbaar. In overleg met de opdrachtgever zijn in plaats daarvan ca. 18 individuele (telefonische) interviews gehouden met de gemeente, met een groot aantal gebruikers van sportaccommodaties, te weten de sportverenigingen, een vertegenwoordiging van inwoners, en een kleine vertegenwoordiging vanuit maatschappelijke organisaties actief in de zorg, cultuur en het onderwijs. Voor het onderwijs geldt dat in overleg met de beleidsadviseur onderwijs een schriftelijke uitvraag en oproep is gedaan met de vraag wie er deel wilde nemen aan een telefonisch interview. Daar zijn twee reacties op gekomen. De respondentenlijst is opgenomen in bijlage 1. De uitkomsten van de interviews zijn geanalyseerd. Daarbij is ook gekeken of er een match te maken is tussen vraag (inwoners en maatschappelijke organisaties) en aanbod (sportaccommodaties).

De focus van het onderzoek ligt op de kansen voor multifunctioneel gebruik van de volgende accommodaties, en bijbehorende sportverenigingen (per kern):

In Spanbroek (circa 4.500 inwoners):

- 🕒 Voetbalvereniging VVS'46 (700 leden, eigendom van gemeente)
- 🕒 Voetbalvereniging HOSV (5 teams, Clubhuis is eigendom van vereniging, met een erfpachtconstructie)

In Hoogwoud (ca. 4.000 inwoners)

- 🕒 Sporthal De Weyver (eigendom van de gemeente)
- 🕒 Sportpark De Weyver (eigendom van de gemeente)
 - Voetbalvereniging Grasshoppers (26 teams)
 - Handbalvereniging Meteor (10 teams)
 - Hockeyvereniging Spire (17 teams)
 - Volleybalvereniging Reflection
- 🕒 Buitenzwembad 't Woudmeer (eigendom van de gemeente)

In De Weere (ca 880 inwoners):

- 🕒 Voetbalvereniging DWB (10 teams, eigendom van de gemeente)

In Aartswoud (ca 500 inwoners):

- 🕒 Voetbalvereniging AGSV (4 teams, eigendom van de gemeente)

2 Bevindingen

In dit hoofdstuk presenteren we onze belangrijkste bevindingen.

2.1 Algemeen beeld

Alle geïnterviewde partijen zijn enthousiast over het idee dat bestaande sportaccommodaties meerdere doeleinden kunnen hebben. Mede- of gedeeld gebruik van sportaccommodaties gebeurt al in meer of mindere mate, afhankelijk van de sportaccommodatie. De indruk van de onderzoekers is dat het Sportakkoord Opmeer en de intentie om het gebruik van sportaccommodaties te intensiveren, hier geen grote rol in heeft gespeeld. Door respondenten is dit niet zo benoemd. Opvallend is HOSV. Ooit was dit één van de populairste voetbalclubs uit de regio, qua voetbalteams hebben zij de afgelopen jaren een enorme terugloop gekend (nu speelt er nog één 7x7 team mee met de competitie) maar de betrokkenen van de club ontplooiën er allerlei nieuwe activiteiten in en rondom het clubgebouw. Zo zit er momenteel een kolfbaan in de kantine, wordt er biljart en dart gespeeld, en de velden worden gebruikt voor G- voetbal en stormtrainingen. Een mooi voorbeeld van hoe activiteiten organisch ontstaan omdat betrokkenen van meerwaarde willen blijven zijn voor de gemeenschap. In tabel 2.1 geven we een impressie welke activiteiten op dit moment plaatsvinden in de verschillende locaties.

Organisaties of clubs die ruimte zoeken voor hun activiteit, lukt het vaak om een geschikte locatie te vinden in Opmeer. Dit gebeurt door rond te vragen en te informeren bij de verschillende (sport)accommodaties wat de mogelijkheden zijn, of bij de gemeente. Een voorbeeld is een groep mannen op leeftijd, die graag in van de middag een potje wilde biljarten, in plaats van in de avond. Toen is een oplossing gevonden door tijdens de inloop in de middag bij wijksteunpunt het Theresiahuis een biljarttafel neer te zetten. Vanuit het onderwijs is geen expliciete interesse voor het gebruik van sportaccommodaties, alhoewel verenigingen hier wel open voor staan liggen deze vaak op te grote afstand van de basisscholen. Daarnaast zijn er plannen om een nieuw IKC te bouwen waar ook een nieuwe gymruimte in komt.

Het idee dat bestaande ruimtes en sportaccommodaties meer benut kunnen worden dan nu het geval is, wordt onderschreven door alle respondenten. Ook door betrokkenen bij de wijksteunpunten Theresiahuis in De Weere en De Lindehof in Hoogwoud¹. Ook de wijksteunpunten zijn locaties waar activiteiten plaatsvinden, maar de

¹ De Schakel in Spanbroek is niet geïnterviewd.

betrokkenen zien intensivering van gebruik van de sportaccommodaties als een kans, niet als bedreiging. Wijksteunpunt De Lindehof geeft aan dat ze op dit moment soms geen ruimte kunnen bieden aan mensen die een activiteit willen organiseren. Zij staan er dan ook voor open om ook in andere accommodaties activiteiten te organiseren.

Er zijn geen sportclubs die zich heel nadrukkelijk hebben uitgesproken dat zij iets willen doen voor de maatschappij, meer dan dat ze nu doen. De Grasshoppers geven expliciet aan open te staan voor verkenning van nieuwe activiteiten op hun locatie. Een nadeel is dat hun complex niet voor alle doelgroepen even goed bereikbaar is, zo is aangegeven.

Tabel 2.1 Impressie gemaakt van medegebruik van sportaccommodaties zoals op dit moment plaatsvindt

Accommodatie	Activiteiten
<i>Spanbroek (circa 4.500 inwoners)</i>	
Voetbalvereniging VVS'46 (700 leden, eigendom van gemeente)	- Zaal is beschikbaar voor verhuur: Metoor huurt o.m. en KNVB gebruikt de zaal voor zaalvoetbal 2x in de week is Fifty Fit (oudere senioren die aan beweging doen) - Kantine wordt grotendeels gebruikt voor interne activiteiten - Keesavonden, klaverjas, biljartavonden in de kantine (vanuit de lokale kroeg) - Koningsdagviering - Kerstcross
Voetbalvereniging HOSV (5 teams, Clubhuis is eigendom van vereniging, met een erfpachtconstructie)	- Kolfbaan in de kantine is twee avonden p.w. in gebruik - Kolfbaan en kantine zijn te huur voor feesten in het weekend - Velden worden gebruikt door een G team en een 35+ team (7x7 voetbal) - Velden worden verhuurd voor stormtraining - Muziekvereniging gebruikt de kantine (op maandagavonden) - Biljarttafels in de kantine worden gebruikt door Clubs Erato en Vrouwen van Nu - Dartvereniging maakt gebruik van de kantine - Vorbereidingen voor de intocht van de Sinterklaas vinden plaats in de kantine - Wandelgroepen maken gebruik van de kantine (om te starten, eindigen en voor koffie)

Hoogwoud (ca. 4.000 inwoners)	
• Sportpark/hal De Weyver (eigendom van de gemeente)	⦿ Kinderopvang (5 dagen, doordeweeks). ⦿ Zaalvoetbal, volleybal, handbal, hockey, badminton. Iedere week trainingen en wedstrijden in de avond ⦿ Soms gebruik door jongerenwerk ⦿ Sporthal gebruikt voor zaalvoetbaltoernooi ⦿ Sporthal gebruikt voor muziekconcerten (nb. daar was de locatie niet ideaal voor)
• Voetbalvereniging de Grashoppers (9 teams, grond is van de gemeente, complex van de stichting)	⦿ Voetbaltrainingen en wedstrijden ⦿ Activiteiten voor leden ⦿ Kantine wordt gedeeld met Metoor ⦿ Zomers maakt de Metoor gebruik van de velden
• Buitenzwembad 't Woudmeer (eigendom van de gemeente)	Zomermaanden: ⦿ Zwemlessen en diploma zwemmen, baantjes zwemmen, schoolzwemmen en recreatief zwemmen. ⦿ Organiseren van disco zwemmen met BBQ. ⦿ Kampeernacht Wintermaanden: ⦿ Verhuur van kerstbomen ⦿ Er komt een grote tent voor diner voor minder bedeelden.
De Weere (ca 880 inwoners)	
• Voetbalvereniging DWB (10 teams, eigendom van de gemeente)	⦿ Hoofdzaak is voetbal. Trainingen en wedstrijden. ⦿ 'Club van 50' organiseert 2 a 3 keer per jaar jeugdactiviteiten (tot 16 jaar) gerelateerd aan voetbal. Bijv. clinics, spelletjesavond, toernooien, etc. ⦿ Eén keer per jaar is er een gemeente voetbaltoernooi met alle voetbalverenigingen van de gemeente. Elk jaar is dat bij een andere vereniging. Twee jaar geleden was dat bij DWB. ⦿ Jaarlijkse hardloophwedstrijd ⦿ Jaarlijks sportdagen vanuit de basisscholen
Aartswoud (ca 500 inwoners)	
Voetbalvereniging AGSV (4 teams, eigendom van de gemeente)	⦿ De Boet Oudejaars Dijkenloop Aartswoud

2.2 Ontwikkelingen die van invloed zijn

In de interviews zijn verschillende ontwikkelingen genoemd die van invloed zijn op het toekomstig ruimtegebruik:

- 🕒 Voor de toekomst is een verschuiving in ruimtegebruik te verwachten door de komst van de twee Integraal Kind Centra (IKC's) in de gemeente². In het bijzonder:
 - In het nieuwe IKC komt een gymzaal die naar verwachting niet alle gymzalen voor de drie basisscholen (Bonifatius, Ruimteschip en De Akker) op kan vangen, zo is aangegeven door het onderwijs. Het totaal aantal uur bewegingsonderwijs dat nodig is per week voor alle groepen van de drie scholen, zal niet in een en dezelfde gymzaal kan worden opgevangen.
 - Er komen oefen- en repetitiezalen voor muziek in allebei de IKC's. Dit maakt dat er geen behoefte is aan gebruik van andere locaties voor de muziekvereniging.
- 🕒 Vergrijzing maakt dat behoefte aan activiteiten groeit onder senioren. Hoe kun je (tegelijkertijd) activiteiten voor jongeren in stand houden?
- 🕒 Sommige gebieden, zoals Spanbroek, zijn groeiende kernen door nieuwe woningbouw. Ook de sportclubs groeien als er nieuwbouw plaatsvindt.
- 🕒 Enkele clubs geven aan dat zij in de toekomst nieuwe velden nodig hebben, of dat de accommodatie een opknapbeurt kan gebruiken.
- 🕒 Ook het voornemen van de gemeente om wijksteunpunten door te ontwikkelen is van invloed, omdat locaties zijn waar verschillende activiteiten plaatsvinden.

2.3 Belemmerde factoren

Er is best een aantal factoren naar voren gekomen in het onderzoek die het gedeeld ruimtegebruik belemmeren:

Aan de aanbodkant (sportverenigingen en exploitant)

- 🕒 Indruk is dat er afgelopen periode wat spanningen zijn geweest tussen de gemeente in de relatie met enkele partijen. Dit zou o.a. te maken hebben gehad met de plek voor de bouw van de kindcentra en/of een nieuw gezondheidscentrum en met intensieve handhaven op wet- en regelgeving door de gemeente. Dit belemmert deze aanbieders van accommodaties om ruimte beschikbaar te stellen uit angst voor repercussies.
- 🕒 Aanwezigheid van verantwoordelijke in locatie staat onder druk door gebrek aan/ terugloop van vrijwilligers bij een deel van sportverenigingen.

² In het kindcentrum in Hoogwoud krijgen de basisscholen De Adelaar en de Sint Wulfram een plek samen met kinderopvang en het muziekonderwijs. In het kindcentrum in de kern Opmeer-Spanbroek worden drie basisscholen gevestigd: de Sint Bonifatiuschool, De Akker en 't Ruimteschip. Ook de kinderopvang, het muziekonderwijs, het consultatiebureau en de bibliotheek krijgen een plek in dit kindcentrum. (bron: <https://www.opmeer.nl/kindcentra-samenwerken-aan-huisvesting-van-scholen-en-voorzieningen>).

- 🕒 Aanbieders / sportclubs hebben (mede door andere punten uit dit rijtje) een afwachtende houding: wie ruimte zoekt, komt maar naar ons toe.
- 🕒 Aanbieders / verenigingen hebben de verhuurinkomsten niet nodig per sé nodig, want gemeente financiert.
- 🕒 Ledenaantallen lopen terug bij sommige verenigingen. Respondenten hebben aangegeven dat dit komt doordat inwoners voor andere (flexibelere) vormen van sport kiezen, door vergrijzing en corona.

Aan de vraagkant (maatschappelijke organisaties en inwoners)

- 🕒 De gesproken zorgpartijen hebben geen expliciete behoefte aan ruimtegebruik van (andere) accommodaties. Voor de cliënten is de stabiele (thuis)locatie belangrijk en het incidenteel of wekelijks wisselen van ruimten is voor cliënten onrustig. Ook al zouden cliënten het wel aankunnen dan is het met oog op de benodigde begeleiding en het personeelstekort niet haalbaar. Eén zorgpartij geeft aan dat zij een contract hebben lopen bij het zwembad, maar dat dit ook wegens personeelstekort niet meer mogelijk is om met de cliënten te zwemmen, terwijl zij dit graag zouden willen.
- 🕒 Beschikbare zalen, ruimten of velden voldoen niet aan de eisen van gebruikers of sportbonden voor gebruik in competitie. Eén van de voetbalverenigingen geeft aan een trainingsveld te hebben wat qua afmeting te klein is voor wedstrijden.
- 🕒 Inwonervertegenwoordigers geven aan dat gezelschappen of groepen inwoners die op zoek zijn naar ruimte soms weinig tot geen budget hebben. Om die reden wijken ze voor hun activiteiten uit naar alternatieven die gratis zijn, zoals de pastorie of bij mensen thuis. Een respondent merkt hierbij op dat hun indruk is dat verenigingen in het verleden subsidie kregen van de gemeente waarmee ze de huur konden betalen, en dat dit tegenwoordig niet, of minder, het geval is.

3

Landelijke ontwikkelingen/ reflectie

Gemeente Opmeer is niet de enige gemeente die verkend of het gebruik van sportaccommodaties kan worden geïntensiveerd en verbreed. Het efficiënter gebruik van sportaccommodaties staat bij veel gemeenten hoog op de agenda. Ongeveer driekwart van de gemeentelijke uitgaven aan sport gaat naar bouw, exploitatie en beheer van sportaccommodaties³. Dat zijn kostbare uitgaven als accommodaties overdag leeg staan, en elke competitie wel een tijdje stil ligt in het jaar. In het sportakkoord 2.0 worden gemeenten en aanbieders opgeroepen om hun sportvoorziening open te stellen voor breder publiek en nieuwe exploitatiemodellen. De landelijke partners⁴ spreken af om meer onderzoek te doen naar en kennisdeling over maatschappelijke verantwoorde exploitatiemodellen en efficiënt ruimtegebruik van sportvoorzieningen. Middels het programma MOOI in beweging (van ZONMW) is het onderwerp één van de zes *wicked problems* ('De sportinfrastructuur wordt te weinig gebruikt') waar – vanaf begin 2024- subsidie wordt verstrekt voor onderzoek, innovatie en kennisdeling⁵.

Daarnaast zijn er al tal van inspirerende voorbeelden te vinden van medegebruik of multifunctionaliteit van sportaccommodaties. Het open staan en nadenken over vormen van samenwerken met andere organisaties wordt ook wel 'De open club filosofie' genoemd. Openheid, uitnodigend zijn voor iedereen die wil sporten en bewegen en ondernemend genoeg om kansen te signaleren en te benutten, dat kenmerkt de open club. Als gemeente kun je er ook voor kiezen om het maatschappelijk dienstenaanbod van een wijk of dorp te bundelen in één accommodatie. Dat wordt een multifunctionele accommodatie genoemd.

In de kaders hieronder lichten we twee voorbeelden uit, waarbij we per voorbeeld reflecteren op verschillen en overeenkomsten met de situatie in Opmeer⁶.

³ Monitor sportuitgaven gemeenten 2022, Mulier Instituut. <https://www.mulierinstituut.nl/actueel/gemeenten-geven-netto-acht-procent-meer-uit-aan-sport/>

⁴ VWS, VSG, VNG, NOC*NSF, POS.

⁵ [Hoe kunnen we effectiever en efficiënter gebruik maken van sportaccommodaties? - Sport Knowhow XL](https://clubbase.sport.nl/kennisbank/samenwerking/open-club/praktijkvoorbeelden)

⁶ Voor meer praktijkvoorbeelden: <https://clubbase.sport.nl/kennisbank/samenwerking/open-club/praktijkvoorbeelden>. Allesoversport.nl publiceerde een reeks artikelen over de kansen en valkuilen van multifunctionele accommodaties: <https://www.allesoversport.nl/thema/beleid/kansen-en-valkuilen-multifunctionele-accommodaties/>

Voorbeeld 1: Sportcomplex wordt Dorpshuus

Varsselder-Veldhunten telt slechts 750 inwoners, maar wel twintig verenigingen op allerlei gebied, van sport tot cultuur. Het aantal inwoners loopt terug en dat betekent een risico voor het verenigingsleven. Door de afname van het aantal inwoners en de daaruit voortvloeiende dreiging voor het verenigingsleven, hebben de verenigingen zich verenigd in 't Dorpshuus. Dit Dorpshuus is een uitbreiding van het sportcomplex 'de Buitenham'. Door vergroting /aanpassing van huidige bebouwing zijn de mogelijkheden ontstaan om multifunctionele ontmoetingsruimten te creëren. Deze samenwerking, die een gezamenlijke inzet van de dorpsbevolking vereiste, heeft ervoor gezorgd dat de verenigingen kunnen blijven functioneren en de inwoners kunnen blijven sporten. De voorzitter van de Vereniging Dorpsbelangen benadrukt het belang van delen om te kunnen vermenigvuldigen, waarbij de verenigingen in 't Dorpshuus ervaringen, kennis, vrijwilligers en faciliteiten delen voor positieve resultaten in ledenaantallen en activiteiten. Het initiatief wordt beschouwd als een noodzakelijk voorbeeld voor kleine gemeenschappen in gebieden met bevolkingskrimp. De bewoners zijn tevreden omdat ze nu op één locatie toegang hebben tot gedeelde faciliteiten en een divers aanbod. Het samenwerkingsverband wordt gezien als cruciaal voor het voortbestaan van veel kleine kernen.

Meer informatie: www.varsselderveldhunten.nl.

In het geval van 't Dorpshuus hebben lokale verenigingen gezamenlijk besloten om in één locatie verder te gaan. De gemeente Opmeer heeft met het aanwijzen van drie wijksteunpunten in het verleden een soortgelijke beweging gemaakt voor activiteiten gericht op ontmoeting. Gekozen is voor drie locaties en niet één locatie, zoals in Varssevelde-Veldhunten. Die keuze is goed te begrijpen vanuit het grotere oppervlak van de gemeente (Opmeer is ca. 42 km² groot, Varssevelde-Veldhunten bestrijkt een oppervlakte van ca. 5 km²). Een ander verschil is dat de verenigingen van Varssevelde-Veldhunten zelf het initiatief namen voor de multifunctionele ontmoetingsruimte. Op basis van deze verkenning is onze indruk dat er vanuit verenigingen, maatschappelijke organisaties en inwoners in Opmeer op dit moment urgentie wordt gevoeld voor het realiseren van (drie) centrale ontmoetingsplekken met gedeelde faciliteiten in de gemeente. Nut en noodzaak worden niet gezien of gevoeld, zo is onze indruk. Het ontbreken daarvan kan samenhangen met andere bevolkings- en maatschappelijke ontwikkelingen. Ook het gemeentelijk accommodatiebeleid speelt hierin een rol, vermoeden wij. Dit beleid is in onze ogen niet goed op elkaar afgestemd: het is enerzijds gericht op het creëren van (drie) wijksteunpunten als centrale ontmoetingsplekken voor verschillende activiteiten, parallel worden er verschillende voorzieningen geclusterd in twee IKC's, en anderzijds faciliteren vrijwel alle sportaccommodaties op dit moment incidenteel of structureel al verschillende activiteiten, in lijn met het Sportakkoord.⁸ Het resultaat is dat er versnippering is van (sport)activiteiten over verschillende locaties in de gemeente. En dat is kostbaar, zeker als er tegelijkertijd veel leegstand is.

⁷ Oppervlakte geraadpleegd via Wikipedia.

⁸ Meer samenhang was ook één van de aandachtspunten die naar voren kwam in het onderzoek naar de kansen voor doorontwikkeling van de wijksteunpunten door DSP (2022), Sterke wijksteunpunten Verkenning naar kansen voor doorontwikkeling wijksteunpunten gemeente Opmeer.

Voorbeeld 2: Hockeyclub AthenA als thuisbasis voor BSO en fysio

Hockeyclub AthenA bevindt zich op sportpark Voorland/Middenmeer in Amsterdam. In het sportpark zitten veel andere sportverenigingen en is er aandacht voor een beweegvriendelijke en gezonde inrichting (natuurlijke speelplekken, buitenfitness, fiets- en wandelpaden, fruitbomen). Het clubhuis van AthenA wordt gedeeld met een BSO en een fysiotherapie. Daarnaast vinden er nog veel andere activiteiten plaats; er zit een huiswerkbegeleidingsklas en het is een opvanghuis voor mensen met kanker. De clubs heeft een gezonde filosofie op het kantine aanbod. Zo zijn er vers fruit, door bar-vrijwilligers zelfgebakken taarten, huisgemaakte broodjes en Turkse pizza's te krijgen. Dit vraagt om een grote betrokkenheid van leden en vrijwilligers.

Samenwerking zijn veelal toevallig tot stand gekomen, via leden bijvoorbeeld. AthenA is vaak initiatiefnemer, maar zonder het netwerk (het stadsdeel en andere verenigingen) lukt het niet. Door een positieve grondhouding zijn samenwerkingen tot stand gekomen. De belangrijkste waarden van AthenA zijn: hockey stimuleren in de breedste zin van het woord en van maatschappelijke betekenis zijn voor de wijk. Er is iemand aangesteld voor het bewaken van de kernwaarden. Dat is belangrijk want er heerst een zekere spanning tussen de wens om als club te groeien en de belangen van de buurt.

Meer informatie: <https://clubbase.sport.nl/nieuws/2020/07/hockeyvereniging-athena-bewaakt-haar-kernwaarden>.

Het tweede voorbeeld, Hockeyclub Athena, is interessant omdat de samenwerking voortkomt uit een wens van de club zelf om van maatschappelijke betekenis te zijn in de wijk. Zo'n sterke intrinsieke motivatie hebben we tijdens deze verkenning niet aangetroffen bij een club of vereniging. Tegelijkertijd merken we op dat HOSV – noodgedwongen door de enorme terugloop in teams en leden- wel allerlei nieuwe activiteiten ontplooit in en rondom het clubgebouw. In tegenstelling tot het stadsdeel in Amsterdam, ziet de gemeente Opmeer deze ontwikkeling tot op heden niet als kans. In een gesprek met de vereniging en de buurtbewoners zou de gemeente kunnen verkennen hoe de locatie en de vereniging van maatschappelijke betekenis kan zijn en blijven, ook in de toekomst, en of er kansen zijn om dit verder te versterken.

4 Conclusie en advies

Met deze verkenning hebben we in kaart gebracht welke mogelijkheden er in Opmeer zijn om het gebruik van sportaccommodaties en bijbehorende gebouwen te verbreden. We hebben 18 interviews gehouden met sportverenigingen, betrokkenen vanuit cultuur, onderwijs, zorg, de wijksteunpunten, inwonervertegenwoordiging en met de gemeente. We concluderen dat alle partijen het een sympathiek idee vinden om bestaande sportaccommodaties meer te benutten. Sterker nog, in veel gevallen gebeurt dit al en vinden er verschillende activiteiten plaats op structurele of incidentele basis. Dit is ook in lijn met de afspraak in het Lokaal Sportakkoord Opmeer.

Tegelijkertijd zijn er veel (praktische) belemmeringen waarom intensivering van het gebruik van sportaccommodaties niet (nog) meer van de grond komt. Een diffuus beleid van de gemeente de afgelopen jaren, en het ontbreken van een duidelijke visie en bijpassend beleid, is daarin misschien wel de belangrijkste. Ook speelt mee dat sommige verenigingen een teruglopend ledenaantal hebben en dat zij niet afhankelijk zijn van extra inkomsten. Aan de vraagkant is er op dit moment weinig tot geen (acute) behoefte aan ruimte (mede door de komst van de nieuwe IKC's), en initiatieven die een plek zoeken, vinden hun weg vaak wel. Alleen Wijksteunpunt De Lindehof in Hoogwoud geeft aan dat ze op soms ruimte tekort komen voor mensen die een activiteit willen organiseren. Mogelijk kunnen zij samenwerking zoeken met voetbalvereniging De Grasshoppers in Hoogwoud: zij hebben aangegeven dat zij openstaan voor nieuwe activiteiten in de accommodatie.

Advies

Op basis van onze bevindingen adviseren we de gemeente het volgende:

1. Zorg voor een gedragen integrale visie op multifunctioneel gebruik van locaties

Een eenduidige, helder visie op multifunctioneel gebruik van locaties is om meerdere redenen onmisbaar, en noemen we daarom nadrukkelijk als eerste. Het is nodig voor verenigingen en clubs om 'ja' te kunnen zeggen tegen gedeeld ruimtegebruik en aanvullende, maatschappelijke activiteiten te ontwikkelen op locatie. Het is ook nodig om concurrentie tussen locaties te voorkomen, en om de gemeente niet onnodig op kosten te jagen door teveel locaties te onderhouden (voor leegstand). En het past bij de beweging naar een samenhangende, lokale aanpak voor gezond en actief Leven (GALA). De uitwerking van het GALA/ IZA brengt naar verwachting de komende tijd nieuwe, aanvullende activiteiten met zich mee waar locaties voor nodig zijn. Denk bijvoorbeeld aan het afnemen van valrisico-scans bij senioren (binnen de aanpak valpreventie) of plekken waar gevaccineerd kan worden.

Om te komen tot een keuze welke sportaccommodaties, wijksteunpunten en andere locaties kansrijk zijn voor multifunctioneel gebruik, adviseren we de gemeente om in een brede bijeenkomst met alle stakeholders (inwoners, verenigingen, clubs, zorg- en onderwijspartijen etc.) per kern te bekijken hoe de situatie nu is, wat nu de hotspots zijn, welke kansen er mogelijk zijn voor locaties, ook met oog op toekomstige demografische ontwikkelingen en veranderende behoeften. Maak vervolgens gezamenlijk keuzes welke accommodaties aangewezen worden voor multifunctioneel gebruik en/of vernieuwing. Dit kunnen de huidige wijksteunpunten zijn, maar ook de locatie van HOSV is voor de hand liggend bijvoorbeeld. En dit wil niet zeggen dat andere locaties geen activiteiten meer mogen organiseren. Werk daarbij samen met andere domeinen en sectoren, en stem beleid op elkaar af, waaronder het vrijwilligersbeleid. En maak gebruik van de beschikbare ondersteuning en instrumenten in het kader van de aanpak Gezonde Gemeente⁹.

2. Ga het eerlijke gesprek aan met sportverenigingen

Als gemeente heeft Opmeer meerdere accommodaties en velden in eigendom. We adviseren om vaste contactmomenten met desbetreffende verenigingen en clubs te benutten om het eerlijke gesprek te voeren over de toekomst. De weg naar verduurzaming zou hier ook een aanknopingspunt in kunnen zijn. Benut het moment om als gemeente een visie neer te zetten waar andere enthousiast van kunnen worden. En, op het moment dat de gemeente twijfelt of mogelijk afziet van renovatie, laat dit in een vroeg stadium weten en verken samen wat alternatieven zijn. Toon je als gemeente als een betrouwbare gesprekspartner.

3. Zie het Sportakkoord als kans

Het Sportakkoord biedt handvatten om het gemeentelijk beleid vorm te geven. Het is van de inwoners en is daarmee een kans om een sterk netwerk/ sportplatform te bouwen en te polsen waar de energie vanuit het veld ligt. Vanuit het sportakkoord is er veel ondersteuning voor verenigingen/ clubs mogelijk. In elke regio in Nederland is een adviseur lokale sport actief die advies kan geven en services kan bieden over de onderwerpen die het sportakkoord aangaan en die eraan bijdragen om de sportsector te versterken (denk aan: vrijwilligersbeleid of accommodatie vraagstukken). Stel iemand (bijv. de lokale coördinator Sport en Preventie) verantwoordelijk om ervoor te zorgen dat de afspraken uit het Sportakkoord worden nagekomen, en dat de verbinding met andere beleidsterreinen (bijv. het sociaal domein) worden gemaakt.

⁹ <https://www.loketgezondleven.nl/aanpak-gezonde-gemeente>

4. Zoek en deel inspiratie en faciliteer kennisdeling hierover

Realiseer je als gemeente dat je niet alleen staat in deze uitdaging. Landelijk is de verbreding van gebruik van sportaccommodaties als 'wicked problem' aangemerkt. Er zijn dus veel andere gemeenten die met het vraagstuk worstelen. Houd de landelijke ontwikkelingen in de gaten. Bijvoorbeeld via het Kenniscentrum Sport & Bewegen, NOC*NSF en de Vereniging Sport en Gemeenten¹⁰. Deze partijen delen regelmatig inspirerende voorbeelden, publiceren onderzoeken en organiseren kennisdelingsbijeenkomsten. Zoek elkaar op (in de regio), deel goede voorbeelden, maar ook lessen uit de eigen gemeente ter inspiratie voor anderen. En haal inspiratie op, bijvoorbeeld door een werkbezoek samen met inwoners en verenigingen aan een locatie zoals hockeyclub AtheNa of 't Dorpshuus.

¹⁰ www.allesoversport.nl, www.kenniscentrumsportenbewegen.nl, <https://clubbase.sport.nl/>, <https://sportengemeenten.nl/>

Bijlage Respondentenlijst

Betrokken organisaties/partijen	
1)	GALA kernteam incl. voorzitter sportakkoord gemeente
2)	Bonifatius basisschool
3)	Opbouwwerker
4)	Buurtsportcoach
5)	Zorgorganisaties Barnsteen en Weidehof
6)	ODC de Klink
7)	Muziek Opmeer
8)	Bibliotheek
9)	Dorpsraad Spanbroek Opmeer
10)	Gemeenschapsraad De Weere
11)	Wijksteunpunt De Lindenhof
12)	Wijksteunpunt Theresiahuis
13)	Exploitant van Sportcentrum De Weyver
14)	Grashoppers
15)	Meteoor
16)	HC Spire
17)	VVS'46
18)	VVS'46
19)	HOSV
20)	DWB
21)	Zwembad Woudmeer

DSP-groep BV
Van Diemenstraat 410
1013 CR Amsterdam
+31 (0)20 625 75 37

dsp@dsp-groep.nl
KvK 33176766
www.dsp-groep.nl

DSP-groep is een onafhankelijk bureau voor onderzoek, advies en management, gevestigd aan de IJ-oeveren in Amsterdam. Sinds de oprichting van het bureau in 1984 werken wij veelvuldig in opdracht van de overheid (ministeries, provincies en gemeenten), maar ook voor maatschappelijke organisaties op landelijk, regionaal of lokaal niveau. Het bureau bestaat uit 40 medewerkers en een groot aantal freelancers.

Dienstverlening

Onze inzet is vooral gericht op het ondersteunen van opdrachtgevers bij het aanpakken van complexe beleidsvraagstukken binnen de samenleving. We richten ons daarbij met name op de sociale, ruimtelijke of bestuurlijke kanten van zo'n vraagstuk. In dit kader kunnen we bijvoorbeeld een onderzoek doen, een registratie- of monitorsysteem ontwikkelen, een advies uitbrengen, een beleidsvisie voorbereiden, een plan toetsen of (tijdelijk) het management van een project of organisatie voeren.

Expertise

Onze focus richt zich met name op de sociale, ruimtelijke of bestuurlijke kanten van een vraagstuk. Wij hebben o.a. expertise op het gebied van transitie in het sociaal domein, kwetsbare groepen in de samenleving, openbare orde & veiligheid, wonen, jeugd, sport & cultuur.

Meer weten?

Neem vrijblijvend contact met ons op voor meer informatie of om een afspraak te maken. Bezoek onze website www.dsp-groep.nl voor onze projecten, publicaties en opdrachtgevers.